

**BULETIN INFORMATIV AL
PROCURATURII GENERALE
A REPUBLICII MOLDOVA:**

nr.1, Iulie, 2004, Apare bilunar

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Eugen RUSU

*procuror, șef secție apărarea drepturilor minorilor
și combaterea traficului de ființe umane;*

Victoria ZUMBREANU

procuror, șef serviciu relații cu mass-media;

Tudor SUVEICĂ

*procuror anticorupție și conducerea urmăririi
penale;*

Igor SERBINOV

procuror, șef secție judiciar – penală;

Valeriu BOTNARI

procurorul municipiului Bălți

AUTORI TEXTE:

Eugen RUSU
Valeriu BOTNARI
Vasile GAFTON
Veaceslav DIDÎC
Ion DIACOV

REDACTOR COORDONATOR:

Mihai HODOROGEA

**PROCURATURA GENERALĂ
A REPUBLICII MOLDOVA**

2012, or. Chișinău,
str. Mitropolit Bănulescu-Bodoni, 26
Tel.:22-50-75

**PUBLICAȚIA ESTE REALIZATĂ ÎN
CADRUL PROIECTULUI MISIUNII
ORGANIZAȚIEI INTERNAȚIONALE
PENTRU MIGRAȚIE ÎN MOLDOVA,
"COMBATerea TRAFICULUI DE
FIINȚE UMANE" ȘI ESTE FINANȚATĂ
DE AGENȚIA SUEDEZĂ PENTRU
DEZVOLTARE INTERNAȚIONALĂ.**

TIPAR:

"TIPOGRAFIA CENTRALĂ", CHIȘINĂU

CUPRINS:

- ▶ Cuvînt înainte **2**
- ▶ Studiu asupra respectării legislației
cu privire la prevenirea și combaterea
traficului de ființe umane **3**
- ▶ Opinii privind optimizarea activității
organelor de drept în vederea
profilaxiei în rîndul tineretului a
fenomenului circuitului ilegal de
substanțe narcotice, psihotrope
sau a precursorilor **7**
- ▶ Recomandări de aplicare a
procedurii privind acordul de
recunoaștere a vinovăției **9**
- ▶ Etapa inițială de cercetare a
omorurilor la comandă.
Aspecte metodice **13**
- ▶ Reglementări și considerațiuni
privind atribuțiile procurorului la
conducerea urmăririi penale **17**
- ▶ IOM Moldova: Activitatea curentă **22**
- ▶ Lista actelor normative privind
specificul investigațiilor cauzelor
penale legate de traficul de
ființe umane **24**

Valeriu BALABAN
Procurorul General al
Republicii Moldova

Stimați cititori,

Buletinul Informativ realizat de Procuratura Generală a Republicii Moldova cu suportul Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație, reprezintă un eveniment important și așteptat pentru întreg corpul de procurori din țară.

Perioada în care apare prima ediție a buletinului este marcată de punerea în aplicare a noii legi cu privire la Procuratură, a noilor coduri civil și penal, precum și codurilor de procedură civilă și penală. Aceste legi modifică esențial rolul procurorului în exercitarea funcțiilor sale de reprezentare a intereselor generale ale societății și apărare a ordinii de drept, a drepturilor și libertăților cetățenilor, conducerea și exercitarea urmăririi penale și reprezentarea învinuirii în instanțele de judecată.

Astăzi, procurorul este investit de legislație cu drepturi și are responsabilitatea de a instrumenta dosarele penale de la începutul urmăririi penale și până la examinarea cauzelor în judecată, printre obiectivele primordiale ale acestei activități înscriindu-se și combaterea traficului de ființe umane, a corupției și crimei organizate.

Aceste fenomene sensibilizează tot mai frecvent opinia publică. Zilnic aflăm fapte șocante de trafic de ființe umane, acte de corupție, criminalitate organizată etc., realități care îngrijorează nu doar conducerea țării, a organelor de drept sau societatea civilă, ci și întreaga comunitate internațională. Organele procuraturii fiind preocupate de necesitatea constituirii unei practici unice, orientate spre consolidarea capacităților de combatere a traficului de ființe umane, a corupției și crimei organizate au acceptat cu recunoștință propunerea Misiunii Organizației Internaționale pentru Migrație în Moldova de a finanța, pentru o perioadă de un an, editarea bilunară a Buletinului informativ al Procuraturii RM, care ar reflecta și mediatiza activitatea instituției în domeniul vizat.

Salutînd inițiativa Înaltei Misiuni, îmi exprim ferma convingere că prin intermediul acestei publicații, vor fi aduse la cunoștința procurorilor și publicului larg metode și practici avansate de activitate în domeniu, aceasta constituind un suport real la atingerea scopurilor propuse. În special, sperăm că Buletinul va deveni un suport considerabil pentru tinerii procurori.

Editarea prezentului Buletin reprezintă o necesitate ce se încadrează într-o strategie de racordare a activității Procuraturii în domeniile vizate la standardele internaționale.

Stimați cititori,

Prin intermediul acestei publicații, o să dispuneți de informații privind activitatea procuraturii în domeniu, o să vă familiarizați cu materiale procesual-penale concrete, care vor servi drept suport la soluționarea în practică a cazurilor similare. Buletinul va oferi posibilitate tuturor procurorilor să se expună asupra cadrului legislativ existent și practicii aplicării lui în domeniu în problemele traficului de ființe umane.

Colegiul redacțional al Buletinului, cu aportul nemijlocit al fiecăruia dintre Dvs., va selecta pentru publicare materiale ce vor orienta procurorii ca în activitatea lor să respecte întocmai și necondiționat principiile de bază ale legislației naționale și internaționale privind prezumția nevinovăției, egalității cetățenilor în fața legii, respectării drepturilor, libertăților și demnității umane, inviolabilității persoanei, domiciliului, proprietății, vieții private, asigurării dreptului la apărare, accesului liber la justiție și informație.

STUDIUL ASUPRA RESPECTĂRII LEGISLAȚIEI CU PRIVIRE LA PREVENIREA ȘI COMBATerea TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE.

ACTIVITATEA ORGANELOR DE OCROTIRE A NORMELOR DE DREPT
DIN REPUBLICA MOLDOVA ÎN ACEST DOMENIU

Fiind profund îngrijorată de starea de fapt creată în țară odată cu creșterea considerabilă în ultimii ani a traficului de ființe umane, Procuratura Generală a generalizat activitatea organelor de drept în vederea respectării legislației cu privire la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane în anul 2003. Rezultatele generalizării relevă că traficul de persoane este un fenomen infracțional internațional extrem de complex, prevenirea și combaterea cărui necesită o abordare specială, multidisciplinară, o reacție adecvată a organelor de stat, organizațiilor neguvernamentale și a societății civile. Noua legislație penală și procesual penală în mare parte a ajustat legislația națională la cerințele convențiilor internaționale în domeniu, inclusiv a Protocolului privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția ONU împotriva Crimei Organizate Transnaționale, semnat de Republica Moldova la 15 decembrie 2000. Codul penal intrat în vigoare la 12 iunie 2003 prevede răspunderea penală pentru traficul de ființe umane în art.165 – Traficul de ființe umane; art.206 – Traficul de copii; art.207 – Scoaterea ilegală a copiilor din țară; art.220 – Proxenetismul - traficul de ființe umane în scop de prostituție.

Studiul asupra informațiilor procurorilor, datelor statistice și materialelor în domeniu a relevat că în ultimii ani în republică fenomenul emigrării a căpătat o amploare catastrofală. Conform raportului statistic al Departamentului Migrațiune peste hotarele Republicii Moldova se află circa 700 mii cetățeni. Conform datelor organelor administrației publice locale în unele localități în străinătate se află pînă la 30 % din numărul cetățenilor apti pentru muncă. Spre exemplu, din raionul Cimișlia sunt plecați peste hotare circa 8400 persoane, Vulcănești - 6000 persoane, Strășeni – 5800 persoane, din raioanele Cahul și Hîncești - respectiv mai mult de 10 000 și 7350 persoane.

Emigrarea în masă a cetățenilor a condus, în primul rînd, la lezarea drepturilor și intereselor copiilor. În ultimii ani, din cauza plecării la lucru peste hotare, circa 25 mii copii au rămas fără un părinte, iar fără ambii părinți - mai mult de peste 15 mii copii, aceștia rămînînd în îngrijirea bunelor, altor rude sau a vecinilor, care singuri, în multe cazuri, nu sunt asigurați cu cele necesare pentru viață. S-a

Eugen RUSU

Procuror, șef secție minori și
combaterea traficului de ființe umane

constatat, de asemenea, că circa 1500 copii au fost scoși din țară, în multe cazuri cu încălcarea regulilor stabilite, fără acordul ambilor părinți, precum și fără o siguranță pentru viitorul lor. Rămăși fără îngrijire părintească și mijloace de întreținere mulți copii nu frecventează școala, devenind „copii ai străzii”, vagabondează și cerșesc, săvîrșesc crime, preponderent legate de sustragerea avutului proprietarului, despre ce au comunicat mai mulți procurori teritoriali.

S-a constatat că în multe cazuri cetățenii republicii aflați în străinătate cad pradă atentatelor criminale, în unele cazuri decedază în circumstanțe necunoscute, sunt declarați dispăruți fără veste. Conform datelor incomplete parvenite din teritoriu, în anii 2001-2003 peste hotare au decedat circa 450 cetățeni și traumatizați mai mult de 150. Conform datelor Dispensarului Dermatovenerologic din Chișinău, din cele 130 persoane repatriate-victime ale traficului, supuse examenului medical, 20% au fost afectate de boli sexual transmisibile, iar la 4 persoane repatriate s-a depistat infecția HIV SIDA.

Răspîndirea fenomenului de emigrare a cetățenilor a condus și la ridicarea nivelului criminalității legate de acest proces, în special, a crescut considerabil numărul persoanelor traficate în scopul exploatarei. Spectrul vast și deosebit de grav al pericolului social generat de traficul de ființe umane a necesitat și o reacție

adecvată a organelor de stat, inclusiv o activitate profesionistă din partea organelor de drept. În 2003 s-a intensificat activitatea Comitetului Național pentru combaterea traficului de ființe umane. La decizia acestuia pe lângă organele publice locale s-au constituit comisii raionale /municipale/ de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, activitatea cărora periodic se examinează la ședințele Comitetului Național, inclusiv cu deplasarea în teritoriu. Comitetul considerabil a ridicat nivelul cooperării și colaborării cu organisme internaționale și organizațiile neguvernamentale preocupate de aceste probleme, cum ar fi Misiunea Organizației Internaționale pentru Migrațiune, Misiunea OSCE din Moldova, Ambasada SUA în Moldova, Asociația Organizațiilor Neguvernamentale, Centrul Internațional „La Strada”, Centrul de Prevenire a Traficului de Femei și altele, care permanent participă la ședințele Comitetului Național. Cu toate acestea, analiza situației reale de prevenire și combatere a traficului de ființe umane a constatat că în republică nu se întreprind măsuri suficiente de a înlătura factorii și condițiile ce favorizează migrația ilegală, inclusiv traficul de persoane, nu în măsură deplină au fost realizate măsurile incluse în Planul Național de Acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane, aprobat prin hotărârea Guvernului nr.1219 din 09.11.2001.

Prin ordinul nr. 97/21 din 22.05.2002 Procurorul General a cerut de la procurorii teritorialii și specializați intensificarea activității de prevenire și combatere a traficului de ființe umane. Chestiunea privind activitatea procurorilor în acest domeniu a fost examinată la ședința Colegiului Procuraturii Generale din 20.05.2003, care a aprobat măsuri suplimentare în vederea eficientizării activității de combatere a traficului de persoane. Ministrului Afacerilor Interne i-a fost înaintată o sesizare, prin care s-a solicitat lichidarea lacunelor în executarea legislației de prevenire și combatere a traficului de ființe umane și intensificarea activității de depistare a cazurilor de trafic de persoane. În legătură cu reorganizarea administrativ-teritorială și punerea în aplicare de la 12.06.2003 a noilor coduri penal și de procedură penală, conform ordinului Procurorului General nr.101/21 din 02.07.2003 procurorii teritorialii și specializați au numit câte un procuror – responsabil de aplicarea și respectarea în teritoriu a legislației în domeniu. Ministerul Afacerilor Interne, de asemenea, a întreprins măsuri speciale

de eficientizare a acestor activități, inclusiv a lucrului efectuat de Direcția de Combatere a Traficului de Ființe Umane și a centrelor zonale subordonate acesteia. La 24.06.2003 a fost pusă în discuție la ședința Colegiului Ministerului Afacerilor Interne, chestiunea „Cu privire la realizarea măsurilor preconizate în Planul Național de Acțiuni pentru combaterea traficului de ființe umane”, unde s-a decis ca în comisariatele de poliție să fie numiți ofițeri responsabili de activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane.

Generalizarea a relevat că măsurile întreprinse de organele de stat și a de ocrotire a ordinii de drept în 2003 au impulsionat considerabil activitățile de combatere a traficului de ființe umane. Conform datelor statistice în anul 2003 au fost pornite: 173 de cauze penale de trafic de persoane, 9 cauze de trafic de copii, 71 cauze penale de proxenetism – trafic de persoane în scop de prostituție, 7 cauze de scoatere ilegală a copiilor din țară. În total au fost pornite astfel de cauze, aproape, de 3 ori mai multe decât în 2002, când au fost pornite doar 42 cauze penale de trafic de persoane și 49 cauze penale de proxenetism. Majoritatea crimelor de trafic de persoane au fost depistate de organele de poliție din mun. Chișinău, mun.Bălți, raionul Anenii Noi și Direcția poliției de transport a MAI. În raioanele Edineț, Călărași, Singerei, Dubăsari și Florești s-au pornit câte 3 cauze de această categorie. În 11 raioane au fost depistate doar câte o crimă de trafic, iar în 9 raioane - nici o crimă, cu toate că majoritatea victimelor traficului de persoane provin din localitățile rurale. S-a mărit considerabil și numărul proceselor penale pornite pentru săvârșirea infracțiunilor de acest gen și în 1 trimestru al anului 2004. Conform datelor statistice în 3 luni ale anului 2004 procurorii au confirmat pornirea a 166 procese penale de trafic de persoane, 15 cauze de trafic de copii și 29 cauze de proxenetism /în total 210 crime din această categorie/.

În instanțele de judecată în 2003 au fost înaintate pentru examinare în fond 107 cauze penale pe infracțiunile legate de traficul de persoane. Pentru săvârșirea acestor infracțiuni instanțele judecătorești în anul 2002 au condamnat 22 persoane, iar în 2003 – 34 persoane. Analiza practicii judiciare a relevat că examinarea cauzelor de trafic de ființe umane în judecată este neuniformă, iar sentințele de condamnare - destul de blinde, ce influențează negativ asupra

activității de prevenire a fenomenului infracțional. Din cele 56 persoane condamnate, pedeapsa cu închisoare a fost aplicată doar în cazul a 9 persoane, cu suspendarea executării pedepsei - 32 persoane, 9 persoane au fost amendate, 6 - au fost absolvite de pedeapsa penală în baza actului de amnistie, 3 persoane au fost achitate, iar în privința unei persoane cauza penală a fost încetată în ședința de judecată. Unele sentințe în sensul aplicării pedepsei penale sunt de neînțeles. Spre exemplu, judecătoria sectorului Botanica i-a recunoscut culpabili de comiterea infracțiunilor de trafic de persoane și proxenetism pe cet. Corețchi și Sorocovici, condamnându-i la 10 ani de închisoare, cu suspendarea executării pedepsei pe un termen de probă de 2 ani. Prin sentința aceleiași judecătorii din 10.03.2003 cetățeanul Turciei O. Ahmet, anterior condamnat pentru recrutarea fetelor în Turcia în scop de prostituție, pentru săvârșirea de acțiuni similare de recrutare a fost achitat și eliberat de sub strajă din sala de judecată. Numai la apelul procurorului această sentință a fost modificată și el a fost condamnat la 15 de închisoare, fiind anunțat în urmărire generală. În multe cazuri persoanele condamnate cu suspendarea executării pedepsei continuă aceeași activitate criminală. Spre exemplu, prin sentința judecătoriei Botanica din 11.02.2003 Lungu Ion a fost recunoscut culpabil de proxenetism și condamnat la 15 ani de închisoare cu suspendarea pedepsei aplicate pe un termen de probă de 3 ani. Ultimul, încălcând grosolan condițiile prevăzute de lege, în primăvara anului 2003, nu mult timp după pronunțarea sentinței, prin înțelegere prealabilă cu o persoană neidentificată, prin înșelăciune, sub pretextul angajării la lucru peste hotare a recrutat-o pe cetățeană B. și a transportat-o în or. Dubai, pentru a practica prostituția.

Alarmant este faptul, că în multe cazuri peste hotarele republicii sînt traficați copiii, în special, fetele-minore pentru exploatarea sexuală. Moldova rămîne una din principalele țări de origine pentru traficul de copii. Conform datelor Organizației Internaționale pentru Migrație din cele peste 1200 victime ale traficului de ființe umane, repatriate în ultimii 3 ani, 10-12% sînt minore. În cauzele penale de trafic de persoane instrumentate în ultimii doi ani figurează circa 80 fete minore, victime ale traficului de ființe umane. Centrul temporar pentru minori din Moscova, Federația Rusă, estimează că peste 50 la sută din copiii care cerșesc pe străzile or. Moscova sunt din Republica Moldova. Practica a relevat că copiii - victime ale traficului de persoane provin, de regulă, din familii social-vulnerabile sau dezorganizate, au rămas fără îngrijirea părintească din cauza plecării părinților la muncă peste hotare. Acești copii cad ușor sub influența „străzii” și a viciilor sociale, devenind o pradă ușoară pentru traficanți. Motivele din care copiii devin victime ale traficului sînt: dorința de a avea un câștig propriu și un trai decent; conflictele și

violența în familie; condițiile mizere de trai; încrederea în promisiunile ademenitoare ale celor întorși din străinătate; speranța într-un viitor mai bun; dorința cu orice preț de a deveni liberi și independenți. Spre exemplu, cetățenii Ion Drăgușan, Ion Busuioc și Valerii Țirdea, în interes material, prin înșelăciune și abuz de încredere, sub pretextul vizitării “Pieții Roșii”, au recrutat-o pe minora C., în vîrstă de 16 ani, și au transportat-o în or. Moscova, unde prin amenințarea cu violență au impus-o să întrețină relații sexuale cu mai mulți bărbați. Ca rezultat, victima nesuportînd acțiunile exploatareii s-a aruncat de la etajul 6 a unei case de locuit, vătămându-și grav integritatea corporală.

Copiii sînt traficați peste hotare nu numai în scop de exploatare sexuală ci și pentru folosirea lor în pornografia infantilă, în cerșetorie, la munca forțată, în alte scopuri josnice și inumane. Mulți copii, mai ales din raioanele Nisporeni și Strășeni, sînt traficați pentru prostituție și cerșetorie în Polonia. Spre exemplu, prin sentința judecătoriei raionului Ungheni din 23.12.2002 cet. I. Stoica a fost condamnat pentru traficearea lui A.T. cu fiicele sale minore în Polonia în scop de cerșetorie. Începînd cu anul 1998 din raionul Nisporeni, de către filiere de rromi, au fost traficați peste hotare să practice cerșitul 8 copii, despre care pînă în prezent nu este nici o veste. Prin sentința judecătoriei Ialoveni din 29.04.03 Pădureanu Ana a fost condamnată la 7 ani de închisoare pentru traficearea unei minore în Ucraina la munci forțate.

Practica demonstrează că traficul de ființe umane, ca orice altă formă de crimă organizată, poartă un caracter complex și se consumă printr-un lanț de infracțiuni. Complexitatea infracțiunii se răsfrînge negativ asupra procesului de investigare, făcînd această procedură dificilă. Avînd un caracter transfrontalier traficul de persoane în mare parte are loc în două-trei și mai multe țări, fapt ce complică și mai mult desfășurarea urmăririi penale în aceste cazuri. Urmărirea penală pe cazurile de trafic se complică și din cauza statutului victimei care are o poziție specifică în cadrul procedurii penale. De regulă, victima traficului nu acceptă colaborarea cu organele de drept, în multe cazuri face declarații ce nu corespund realității, incomplete sau contradictorii. Deseori victima după depunerea declarațiilor de traficare pleacă din nou peste hotare sau, sub influența traficantilor, se ascunde de organul de urmărire penală, își schimbă declarațiile, întreprinde alte acțiuni ce complică desfășurarea urmăririi penale. Din aceste motive apare necesitatea de a audia victimele traficului de judecătorul de instrucțiune și de a aplica în privința acestora măsuri de protecție.

Măsurile de protecție de stat a părții vătămăte, a martorilor și a altor persoane în procesul penal, prevăzute de Legea nr. 1458 din 28.01.1998 se aplică extrem de rar și anevoios. Asupra acestui fapt influențează mai mulți

factori de ordin juridic, economic și social. Această stare de lucruri cere de la organele de drept, în primul rând, de la Ministerul Afacerilor Interne, instruirea și perfecționarea permanentă a ofițerilor de urmărire penală. De asemenea, necesită a fi modificată și legea menționată în vederea creării unui mecanism clar definit de protecție a victimelor.

În activitatea de prevenire și combatere a traficului de ființe umane un volum mare de lucru au efectuat organisme internaționale și organizațiile neguvernamentale preocupate de aceste probleme. Printre acestea pot fi menționate Ambasada SUA în Moldova, Misiunea OSCE din Moldova, Misiunea Organizației Internaționale pentru Migrație, Fondul Națiunilor Unite pentru Copii UNICEF, Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada”, Centrul pentru Prevenirea Traficului de Femei și altele. Cu susținerea financiară și metodologică a acestor organizații pe parcursul ultimilor 2 ani în republică au fost desfășurate mai multe seminare și conferințe internaționale în problemele dezvoltării legislației penale în domeniu, protecției și asistenței victimelor traficului, precum și pentru instruirea polițiștilor, procurorilor și judecătorilor, și familiarizarea lor cu cele mai eficiente metode de investigare și de combatere a cazurilor de trafic de persoane.

Studiul asupra acestei probleme a relevat că la executarea necorespunzătoare a legislației de prevenire și combatere a traficului de ființe umane au influențat mai mulți factori, printre care pot fi menționați următorii:

- ▶ executarea nesatisfăcătoare de către organele centrale de specialitate și autoritățile publice locale a măsurilor de ordin economic și social, care ar înlătura cauzele și condițiile ce favorizează emigrarea ilegală, inclusiv traficul de ființe umane;
- ▶ activitatea slabă a organelor de poliție în depistarea cazurilor de trafic și a traficantilor, explicată, în mare parte, prin lipsa de experiență în acest nou domeniu de activitate;
- ▶ imperfecțiunea legislației privind prevenirea și combaterea traficului de persoane, protecția și asistența;
- ▶ lipsa unei bune colaborări între organele de drept, guvernamentale și neguvernamentale în acest domeniu, mai ales la nivel local.

Ținând cont de cele menționate Secția apărarea

drepturilor minorilor și combaterea traficului de ființe umane a Procuraturii Generale propune de a informa despre respectarea legislației în domeniu Președintele Republicii, Guvernul și Parlamentul. Totodată, Guvernului să fie înaintate următoarele propuneri în vederea eficientizării activităților de prevenire și combatere a traficului de ființe umane:

- ▶ Urgentarea ratificării Convenției ONU împotriva Crimei Organizate Transnaționale, adoptată la 15.11.2000 și a Protocoloalelor Adiționale la această Convenție, semnate de Republica Moldova la 15.12.2000 la Palermo, Italia.
- ▶ Elaborarea și implementarea unui sistem informațional privind evidența cetățenilor la ieșirea și intrarea în țară, precum și celor aflați la lucru în străinătate, care ar conține date respective la nivel național și local.
- ▶ Încheierea acordurilor bilaterale și multilaterale între Republica Moldova și țările de destinație în vederea întreprinderii de măsuri comune de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, precum și în vederea schimbului de informații și experiență în domeniu.
- ▶ Încheierea acordurilor bilaterale privind angajarea la lucru peste hotare a cetățenilor Republicii Moldova.
- ▶ Numirea ofițerilor de legătură pe lângă ambasadale Republicii Moldova în țările principale de destinație.
- ▶ Asigurarea mijloacelor financiare necesare aplicării Legii cu privire la protecția de stat a părții vătămate, a martorilor și altor persoane ce acordă ajutor în procesul penal și a prevederilor respective din Codul de Procedură Penală.

Secția consideră, că realizarea acestor măsuri va contribui la intensificarea și eficientizarea activității organelor de stat și de ocrotire a normelor de drept la prevenirea și combaterea traficului de ființe umane, în special al femeilor și copiilor.

OPINII PRIVIND OPTIMIZAREA ACTIVITĂȚII ORGANELOR DE DREPT ÎN VEDEREA PROFILAXIEI ÎN RÎNDUL TINERETULUI A FENOMENULUI CIRCUITULUI ILEGAL DE SUBSTANȚE NARCOTICE, PSIHOTROPE SAU A PRECURSORILOR

Procuratura mun. Bălți a inițiat un sondaj anonim, în cadrul căruia au fost chestionați 1500 de tineri cu vârsta cuprinsă între 12 și 19 ani. Sondajul a urmărit scopul stabilirii factorilor și condițiilor care conduc la circuitul ilegal al stupefiantelor și antrenarea minorilor în acest proces.

Rezultatele sondajului ne-au determinat să intervenim cu propuneri, care în opinia noastră, ar conduce la optimizarea activității de combatere a acestui fenomen. Problema a fost studiată sub aspectele: educațional; social; informativ; structural și legislativ, care reflectă următoarele:

Majoritatea tinerilor, implicați în procesul educațional la nivel de școli generale nu sunt expuși riscului de a deveni utilizatori de droguri. (nu utilizează, nu au încercat, nu intenționează). Categoria de consumatori de droguri este reprezentată de adolescenții care nu frecventează școlile, provenind din familii social vulnerabile. În cadrul sondajului, 62,2% dintre cei intervievați au indicat drept sursă de procurare a drogurilor - „strada”.

Conform datelor studiului, perioada manifestării curiozității față de droguri este cuprinsă între 15-18 ani, motiv pentru care procesul informațional și educațional ar trebui să demareze de la vârsta de 11 ani (clasa a IV-a). Ar fi necesar, ca în programa școlară a claselor IV – IX să fie introdus un ciclu de lecții, în cadrul cărora să fie abordate în mod complet chestiunile vizând circuitul ilegal al substanțelor narcotice și gradul de pericol al acestora. Din totalul de persoane interievate, doar 64,29 % locuiesc cu ambii părinți, iar

Valeriu BOTNARI
Procurorul municipiului Bălți

în 19,4 % de cazuri, unul dintre părinți este plecat peste hotare. Din punct de vedere social, această din urmă categorie de tineri reprezintă potențialele victime ale consumului de droguri, unul din motivele utilizării drogurilor fiind fuga de realitate. În vederea preîntâmpinării răspândirii substanțelor narcotice în rândul categoriei de tineri indicate, o soluție ar fi numirea în instituțiile de învățământ general a responsabililor din rândul colaboratorilor de poliție și asistenților sociali, care ar sesiza și interveni în cazul schimbării comportamentului acestora.

Reducerea numărului de consumatori de stupefisante este în strânsă legătură cu reducerea pieței de desfacere a acestor substanțe. Acest scop ar putea fi atins prin derularea unei campanii informaționale, ample și de durată, cu accente

pe gradul de pericol al stupefiantelor, răspunderea juridică pentru complicitate la circuitul ilegal de substanțe narcotice, etc. Considerăm necesar de a însărcina procurorii teritoriali, să desfășoare trimestrial activități ca: publicații, să susțină lecții de informare a tinerilor și a părinților acestora.

Potrivit sondajului, 98,7% din tinerii intervievați consideră că organele de drept nu sunt capabile de a stopa și combate răspândirea drogurilor. Mai grav este faptul, că numai 0,4% din aceștia sunt de acord să colaboreze cu reprezentanții organelor de drept. Aceste date impun necesitatea operării unor modificări în metodele de activitate și organizare a organelor de drept. Considerăm oportună instituirea procurorilor specializați în conducerea urmăririi penale și reprezentarea acuzării în instanța de judecată a cazurilor ce țin de circuitul substanțelor narcotice în care sunt implicați minorii. Acest fapt, va contribui la soluționarea mai operativă a cazurilor de acest gen. Existența procurorilor specializați în instrumentarea cauzelor legate de stupefiante, ar contribui și la asimilarea directă a informațiilor parvenite în procuraturile teritoriale prin intermediul îndrumărilor Procuraturii Generale, seminarelor naționale sau internaționale, etc.

Situația existentă în domeniul combaterii circuitului ilegal de substanțe narcotice impune, în opinia noastră, instituirea Comitetului Național Anti-Drog, care ar fi constituit din reprezentanți ai organelor de stat și de drept și ar include reprezentanți ai societății civile (organizații non-guvernamentale, partide și mișcări social-politice). Această structură ar servi ca punte de comunicare între societate și instituțiile de stat în abordarea fenomenului dat. Rolul acestui comitet trebuie axat pe problema conjugării tuturor eforturilor, în vederea

preîntâmpinării răspândirii substanțelor narcotice, oferirea unor recomandări în planul combaterii circuitului ilegal al acestora.

Rezultatele analizei practicii judiciare și al sondajului efectuat, confirmă existența unui cadru legislativ în materie penală inadecvat situației existente. Astfel, considerăm necesar ca acțiunile legate de circuitul ilegal al substanțelor narcotice (art.217 CP) comise sub formă de comercializare sau în scop de comercializare ar trebui să formeze o componentă infracțională distinctă, cu regim de sancționare mai aspru decât celelalte elemente obiective. Minorii ar trebui să poarte răspundere penală doar începând cu vârsta de 16 ani și numai pentru comercializarea drogurilor. Respectiv, vânzarea stupefiantelor unui minor trebuie să fie incriminată în mod distinct și cu un regim de sancționare mai aspru decât alte forme ale infracțiunii în cauză.

Printr-un regim juridic diferit în plan penal, trebuie să fie calificate acțiunile persoanei care săvârșește o acțiune legată de circuitul ilegal al substanțelor narcotice în interesul unui grup criminal organizat sau organizație criminală. În același timp, denunțarea activității unui grup criminal organizat sau organizație criminală specializată în săvârșirea infracțiunilor de acest gen de către un membru al acestora ar urma să fie recunoscută drept o circumstanță cu caracter special, care ar libera de răspundere penală. Cadrul legislativ nu urmărește penal acțiunea persoanei ce constrânge o altă persoană să consume substanțe narcotice sau înlesnește acest lucru prin metode ce anihilează voința victimei, fapt și mai grav în cazul unei persoane minore.

RECOMANDĂRI DE APLICARE A PROCEDURII PRIVIND ACORDUL DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI

În noul Cod de procedură penală al Republicii Moldova (adoptat la 14.03.03 și pus în aplicare la 12.06.03) a fost introdusă, pentru prima dată, o instituție nouă – instituția acordului de recunoaștere a vinovăției. Acest acord reprezintă una din cele 8 proceduri speciale (procedurile în cauzele privind minorii, aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical, de urmărire și judecare a unor infracțiuni flagrante, de urmărire și judecare a persoanelor juridice etc.) prevăzute în titlul III al Codului.

Potrivit art. 504 Cod procedură penală, acordul de recunoaștere a vinovăției este o tranzacție încheiată între acuzatorul de stat și învinuit sau, după caz, inculpat, care și-a dat consimțământul de a-și recunoaște vina în schimbul unei pedepse reduse. Dispoziția art. 80 din Codul penal prevede că în cazul încheierii unui asemenea acord și acceptării lui de către instanța de judecată, pedeapsa pentru infracțiunea imputată se reduce cu **o treime** din pedeapsa maximă prevăzută pentru această infracțiune.

Acordul de recunoaștere a vinovăției poate fi inițiat atât de procuror, cât și de către învinuit (inculpat) și apărătorul său. Încheierea acordului poate avea loc în orice moment după punerea sub învinuire pînă la începerea cercetării judecătorești. Acordul se încheie doar în cazul infracțiunilor ușoare, mai puțin grave și grave (adică în cazul faptelor pentru care legea penală prevede pedeapsa maximă cu închisoare pe un termen de pînă la 15 ani inclusiv). Acordul nu poate avea loc în cazul unei infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave (terorism săvîrșit de o organizație criminală soldat cu decesul unor persoane sau însoțit de omor intenționat; banditism; crearea și conducerea unei organizații criminale; omor agravat și deosebit de agravat; tîlhărie săvîrșită de un grup criminal organizat sau o organizație criminală, cu vătămarea gravă a integrității corporale sau prin schingiuire, tortură; violul unei minore de vîrstă fragedă sau soldat cu urmări grave etc.)

În unele cazuri cînd este vorba de infracțiuni deosebit de grave sau excepțional de grave, săvîrșite de membrul unei organizații criminale care a declarat

Veaceslav DIDÎC

Procuror, șef-adjunct al Direcției urmărire penală a Procuraturii Generale

benevol despre existența acestei organizații și a ajutat la descoperirea infracțiunilor săvîrșite ori a contribuit la demascarea organizatorilor, a conducătorilor sau a membrilor organizației respective, acesta conform prevederilor art. 47 alin. (6) din Codul penal, poate fi liberat de răspundere penală. Totuși, procedura de liberare de răspundere penală în astfel de cazuri nu este stipulată în legislația procesual-penală.

În cazul în care se inițiază acordul de recunoaștere a vinovăției procurorul urmează să ia în considerație un șir de circumstanțe și anume:

- ▶ voința învinuitului (inculpatului) de a coopera la efectuarea urmăririi penale sau acuzarea altor persoane;
- ▶ atitudinea învinuitului (inculpatului) față de activitatea sa criminală și de antecedentele penale;
- ▶ natura și gravitatea acuzației înaintate;
- ▶ căința sinceră a învinuitului (inculpatului) și dorința lui de a-și asuma responsabilitatea pentru cele comise de el;
- ▶ voința liberă și benevolă a învinuitului (inculpatului) de a-și recunoaște vinovăția cît mai prompt și de accepta o procedură restrînsă;
- ▶ probabilitatea de a obține condamnarea în cazul respectiv;

- ▶ interesul public de a obține o judecare cât mai operativă cu cheltuieli mai reduse.

Dacă inițiatorul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției este procurorul, atunci el se adresează apărătorului și învinuitului (inculpatului) cu această inițiativă. În asemenea caz apărătorul urmează a avea o discuție cu învinuitul (inculpatul) în condiții confidențiale.

În primul rînd, se discută toate drepturile procesuale de care dispune învinuitul (inculpatul), inclusiv:

- ▶ dreptul la un proces complet, rapid și public și că, pe durata acestui proces, el beneficiază de prezumția nevinovăției atîta timp cît vinovăția sa nu va fi dovedită în mod legal, asigurîndu-i-se toate garanțiile necesare pentru apărarea sa;
- ▶ dreptul de a prezenta dovezi în favoarea sa;
- ▶ dreptul de a solicita audierea martorilor acuzării în aceleași condiții ca și martorii apărării;
- ▶ dreptul de a nu spune nimic și de a nu fi obligat să se autoincrimineze;
- ▶ dreptul de a depune declarații, de a încheia acord de recunoaștere a vinovăției și de a renunța la declarația de recunoaștere a vinovăției.

Apoi se discută toate aspectele cazului, în special ordonanța de punere sub învinuire sau, după caz, rechizitoriul, precum și toate posibilitățile de apărare de care ar trebui să beneficieze în cazul respectiv.

Un obiect al discuției este și pedeapsa maximă și minimă care poate fi aplicată în cazul recunoașterii vinovăției și faptul că în caz de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției învinuitul (inculpatul) va fi obligat să depună jurămint în fața instanței că va face declarații veridice privitor la infracțiunea pusă sub acuzație și că aceste declarații vor putea fi folosite într-un alt proces împotriva sa pentru declarații false.

Apărătorul în cadrul discuției cu învinuitul (inculpatul) trebuie să se convingă de faptul că recunoașterea vinovăției nu este consecință a aplicării violenței sau amenințării.

De fapt, prin încheierea unui acord de recunoaștere a vinovăției, învinuitul (inculpatul) refuză de a fi judecat în cadrul unui proces judiciar deplin și se privează de posibilitatea de a beneficia de un șir întreg de drepturi. Acesta trebuie să înțeleagă deplin și clar consecințele hotărîrii în cauză. În acest sens apărătorul are un rol primordial. De aceea Codul de procedură penală stabilește obligația apărătorului de a avea discuții cu clientul său în privința momentelor enumerate mai sus, o dată ce a fost inițiat procesul de încheiere a unui acord.

În art. 69 din Codul de procedură penală, printre cazurile de participare obligatorie a apărătorului la procesul penal, nu se menționează și cele cînd se încheie un acord de recunoaștere a vinovăției. Însă, pornind de la art. 504 alin. (4) și de la alte prevederi legale, putem deduce că participarea apărătorului la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției este obligatorie.

Rolul avocatului este destul de important și la negocierea condițiilor acordului, dacă acestea sînt prevăzute (spre exemplu, asumarea obligației de a coopera la acuzarea altor persoane etc.). O altă funcție care îi revine apărătorului este convingerea procurorului de necesitatea încheierii acordului, cu alte cuvinte, de a asista obținerea unui acord de recunoaștere a vinovăției. Discutînd cu învinuitul (inculpatul) toate drepturile de care dispune acesta și alte aspecte, menționate mai sus, avocatul are, de asemenea, și misiunea de a-l consulta cît mai competent pe clientul său. Fiindcă învinuitul (inculpatul) este persoana care va suporta consecințele unei condamnări, decizia finală privind încheierea sau neîncheierea acordului de recunoaștere a vinovăției trebuie să-i aparțină acestuia.

Apare întrebarea, cum trebuie să procedeze apărătorul în cazul cînd clientul său, care este nevinovat, insistă asupra încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției din anumite motive, cum ar fi, de exemplu, protejarea altei persoane (tatăl declară că el a comis omorul, pe cînd în realitate infracțiunea a fost săvîrșită de fiul său). Considerăm că este inacceptabil acordul apărătorului la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției în asemenea situații. Dacă apărătorul și învinuitul

(inculpatul) în urma discuțiilor au ajuns la concluzia că este oportună încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, despre aceasta se aduce la cunoștință procurorului și, dacă el este de acord, se procedează la încheierea acestui acord.

Acordul de recunoaștere a vinovăției se întocmește în scris, cu participarea procurorului, învinutului (inculpatului) și a apărătorului. Toți trei semnează condițiile acordului, semnăturile lor trebuie să fie pe fiecare pagină a acestui act. Cu regret, în Codul de procedură penală nu sînt reglementate structura acordului, elementele pe care trebuie să le cuprindă și modul în care urmează a fi expuse condițiile lui.

Acordul încheiat de procuror trebuie să fie aprobat de către procurorul ierarhic superior, care verifică respectarea legii la încheierea acestuia.

Totodată, apărătorul întocmește o declarație. În ea el certifică că:

- a) acordul de recunoaștere a vinovăției a fost examinat de el personal;
- b) procedura de încheiere a acordului, prevăzută de lege, a fost respectată;
- c) recunoașterea vinovăției de către învinuit (inculpat) rezultă din înțelegerea lor confidențială anticipată.

Înainte de a fi prezentată în judecată cauza penală cu acordul de recunoaștere a vinovăției, învinutului și apărătorului său li se prezintă materialele dosarului și li se înmânează rechizitoriul. Instanța de judecată examinează acordul de recunoaștere a vinovăției în ședință publică, cu excepția cazurilor în care, conform legii, ședința poate fi închisă. Președintele ședinței deschide ședința și anunță cauza examinată, iar după apel îndepărtează martorii din sala de ședințe cu mențiunea să nu plece fără acordul lui. Apoi anunță numele și prenumele apărătorului și constată dacă inculpatul acceptă asistența acestuia, sau renunță la el cu schimbarea lui. Se verifică dacă nu sînt circumstanțe care fac imposibilă participarea apărătorului la procesul penal. Instanța trebuie să constate (consemnînd în procesul-verbal al ședinței) dacă există declarația apărătorului cu privire la dorința inculpatului de a încheia acordul de recunoaștere a vinovăției, dacă poziția apărătorului corespunde cu cea a învinutului, la fel și faptul că instanța solicită inculpatului să depună jurămînt, precum și că el va face declarații dacă acceptă să depună jurămînt. După aceea inculpatul depune jurămîntul și este audiat, punîndu-i-se întrebări referitor la faptul dacă înțelege că se află sub jurămînt și în caz că va depune

declarații false va fi tras la răspundere penală în alt proces, și referitor la datele lui de anchetă. Este întrebare dacă n-a fost recent supus unui tratament pentru vreo afecțiune mintală ori dependență de droguri sau alcool, dacă nu se afla în prezent sub influența drogurilor, alcoolului sau a medicamentelor. În cazul unui răspuns afirmativ, se concretizează, întrebîndu-i pe învinuit și avocat, dacă inculpatul este capabil de a-și expune și adopta poziția sa. Apoi se clarifică dacă învinuitul a primit ordonanța de punere sub învinuire și rechizitoriul și le-a discutat cu apărătorul; dacă-i satisfăcut de calitatea asistenței juridice acordate de acesta și dacă în urma discuțiilor cu apărătorul dorește să accepte acordul de recunoaștere a vinovăției.

La examinarea acordului instanța, de asemenea, constată:

- ▶ dacă inculpatul a avut posibilitatea de a citi și discuta cu avocatul acordul privitor la poziția sa pînă la semnarea acestuia;
 - ▶ dacă acordul este o expresie integrală a înțelegerii inculpatului cu statul;
 - ▶ dacă inculpatul înțelege condițiile acordului cu privire la poziția sa;
 - ▶ dacă n-a fost influențat de cineva (prin promisiuni, asigurări de altă natură) sau forțat de cineva să adopte poziția de recunoaștere a vinovăției;
 - ▶ dacă inculpatul recunoaște vinovăția din propria dorință, întrucît el este vinovat;
 - ▶ dacă în cazul în care acordul încheiat se referă la o infracțiune gravă, el înțelege că recunoaște învinuirea de comitere a infracțiunii grave;
 - ▶ dacă a luat cunoștință de materialele și probele administrate în cauză.
- Instanța de judecată îl informează pe inculpat despre următoarele:
- ▶ sancțiunea maximă și minimă obligatorie prevăzută pentru infracțiunea respectivă;
 - ▶ dacă se va aplica pedeapsa convențională și vor fi încălcate condițiile respective, el va executa pedeapsa reală;
 - ▶ instanța este în drept să hotărască ca el să compenseze prejudiciul cauzat și cheltuielile judiciare;
 - ▶ dacă acordul va fi acceptat, el va putea ataca sentința numai privitor la pedeapsa fixată și la încălcările procedurale;
 - ▶ faptul că, prin încheierea acordului, inculpatul se privează de dreptul la judecată în procedură deplină.

După toate acestea instanța întrebă inculpatul dacă susține sau nu poziția lui. Dacă el susține acordul,

atunci face declarații în instanță despre ceea ce a săvârșit în legătură cu învinuirea adusă și atitudinea sa față de probele anexate la dosar. Atunci când inculpatul nu susține acordul, el are dreptul să renunțe la declarația sa privitor la infracțiunea pusă sub învinuire. În acest caz instanța dispune judecarea cauzei în procedură deplină.

În cazul în care inculpatul a confirmat susținerea acordului și instanța este convinsă de veridicitatea răspunsurilor date de inculpat în sentința de judecată și ajunge la concluzia că recunoașterea vinovăției de către inculpat este făcută în mod liber, benevol, conștient, fără presiune sau teamă, ea acceptă acordul și admite baza faptică a infracțiunii în legătură cu care inculpatul își recunoaște vinovăția. Soluția se adoptă prin încheiere, care se consemnează în procesul-verbal. În cazul în care acordul de recunoaștere a vinovăției nu se acceptă, încheierea privind rezultatul de accepta acordul poate fi atacată de procuror în termen de 24 de ore. Îndată după pronunțarea încheierii procurorul trebuie să declare dacă va ataca sau nu va ataca încheierea. În cazul în care el declară că nu va ataca, instanța dispune judecarea cauzei în procedură deplină. Dacă martorii s-au prezentat potrivit citațiilor și dacă procesul poate avea loc, instanța judecă cauza în procedură deplină imediat. Dacă instanța a adoptat încheierea privind acceptarea acordului de recunoaștere a vinovăției, se procedează la dezbaterile judiciare privitor la măsura de pedeapsă. Dezbaterile se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului. Ei pot lua încă o dată cuvântul în formă de replică.

Sentința în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției se adoptă în condițiile prevăzute de Codul de procedură penală pentru procedura obișnuită de judecare a cauzei în prima instanță, însă sînt prevăzute și unele derogări. Astfel, partea introductivă a sentinței trebuie să conțină mențiunea despre judecarea cauzei prin acordul de recunoaștere a vinovăției. Partea descriptivă trebuie să cuprindă descrierea faptei prejudiciabile recunoscute de inculpat și considerată ca fiind dovedită (indicîndu-se modul săvîrșirii ei, forma și gradul de vinovăție, motivele și consecințele infracțiunii); probele prezentate de procuror și acceptate de inculpat, pe care se întemeiază

sentința; circumstanțele care atenuează sau agravează răspunderea și încadrarea juridică a faptei pentru care se condamnă inculpatul. Tot aici se indică motivarea pedepsei stabilite; soluționarea chestiunilor legate de condamnarea cu suspendarea condiționată a pedepsei, dacă este cazul; motivele pe care este întemeiată hotărîrea instanței privind acțiunea civilă sau repararea pagubei materiale, precum și cheltuielile judiciare. Sentința pronunțată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției poate fi atacată cu recurs, invocîndu-se doar erorile procesuale și măsura de pedeapsă stabilită.

Implementarea în practica judiciară a Republicii Moldova a procedurii privind acordul de recunoaștere a vinovăției a început îndată după punerea în aplicare a noului Cod de procedură penală. În anul 2003 acordul de recunoaștere a vinovăției a fost aplicat în circa 350 (sau 5%) din cazuri din totalul de 7 mii de dosare penale examinate în instanțele de judecată. În primele două luni ale anului curent această procedură specială s-a aplicat mai frecvent. Practic fiecare al 10-lea dosar a fost expediat în instanța de judecată cu acordul de recunoaștere a vinovăției.

De cele mai multe ori încheierea acordului are loc în cauzele când este pusă sub învinuire o persoană, iar sînt acuzate mai multe, dacă toți sînt de acord să accepte aceasta procedură. De regulă scopul de bază la încheierea unor astfel de acorduri se reduce la obținerea unei judecări mai rapide și cu cheltuieli mai reduse. Insuficient s-a practicat încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției în scopul atragerii învinuitului de a coopera la acuzarea altor persoane. În prezent se iau măsuri (se organizează seminare de reciclare, consultații, se elaborează recomandări metodice) pentru aplicarea cît mai largă în practică a încheierii acordurilor, în care să se prevadă și condiții referitor la faptul că învinuitul își asumă obligația de a coopera la acuzarea altor persoane.

ETAPA INIȚIALĂ DE CERCETARE A OMORURILOR LA COMANDĂ. ASPECTE METODICE

Istoria umanității este într-o anumită măsură și istoria violenței umane. Odată cu lichidarea lagărului socialist și cu trecerea la o economie de piață, se observă o explozie a criminalității, fapt atestat de datele statistice și în lucrările cercetătorilor în domeniu. Această afirmație e perfect valabilă și pentru infracțiunile violente, care în ultimii ani capătă forme tot mai sofisticate, impertinente și periculoase, printre care se evidențiază așa - numitele „omoruri la comandă”, care sunt săvârșite pentru remunerare bănească sau de altă natură, de către „killeri” – ucigași angajați. Această categorie de infracțiune reprezintă un pericol social sporit, se deosebește prin cinism și cruzime excepțională, printr-un nivel „profesional” înalt al organizatorilor și a executorilor. Omorul la comandă este atribuit de legislator la categoria infracțiunilor excepțional de grave. Stabilirea făptuitorilor acestei categorii de crime și diferirea lor justiției depinde în mare măsură de complexitatea măsurilor întreprinse la etapa inițială de cercetare și profesionalismul persoanelor implicate în investigarea acestor cazuri.

Practica demonstrează că metoda cercetării unui omor la comandă la etapa inițială de lucru pe cauza penală, alegerea acțiunilor de urmărire penală și măsurilor de investigații operative necesare, determinarea succesiunii optime a realizării acestora depinde de doi factori foarte importanți și anume :

- ▶ de baza informațională existentă la pornirea cercetărilor ;
- ▶ de direcția activității de cunoaștere și căutare, adică de mișcarea de la punctul de plecare către infractorul căutat.

În primul caz, baza informațională inițială e formată de rezultatele cercetării la fața locului, ale expertizelor efectuate inițial, a examinării corpurilor delictive și a declarațiilor martorilor oculari. În afară de aceasta, tot aici sunt incluse datele dobândite de lucrătorii operativi sau alte date faptice obținute pe alte căi, date care reflectă particularitățile crimei și trăsăturile persoanelor care au participat la comiterea ei, indică mijloacele tehnico-materiale aplicate de către criminali și la căile de sosire și plecare a acestora de la locul de comitere a omorului. Pornind de la complexul informațional nemijlocit legat de evenimentul cercetat și locul săvârșirii acestuia, se face căutarea unei noi informații care indică persoana infractorului, căile de plecare a lui de la fața locului și locul aflării acestuia în prezent.

În cazul acestei scheme a activității de căutare și cunoaștere la etapa inițială de cercetare, complexul inițial

Vasile GAFTON

Procuror, șef al secției exercitarea controlului activității de urmărire penală în subunitățile teritoriale ale MAI

informațional poate fi creat prin intermediul cercetării la fața locului și a cadavrului efectuată la un nivel profesional înalt.

În cazul celui de al doilea model al metodicii inițiale de cercetare a omorului la comandă, baza informațională inițială este compusă din datele cu privire la personalitatea victimei, la activitatea acesteia și la motivele acțiunilor sale, precum și informațiile despre relațiile cu persoanele din jurul ei – rude, prieteni, cunoștințe, vecini, colegi de lucru, concurenți din sfera afacerilor, adversari în lupta pentru conducerea unui grup social, etc.

Evident, avansarea reușită a cercetării de la studierea mediului victimei la depistarea persoanei, care a inițiat omorul este posibilă numai dacă partea vătămată este cunoscută la momentul pornirii procesului penal. În majoritatea cazurilor de comitere a omorului la comandă așa se și întâmplă. Prin stabilirea personalității victimei se înlătură piedicile la aplicarea celei de-a doua scheme a metodicii activității de căutare și cunoaștere la etapa inițială a cercetării.

Această schemă metodică orientează către localizarea punctelor și zonelor critice în legăturile și relațiile celui decedat, precum și către găsirea răspunsurilor la următoarele întrebări :

- ▶ ale cui interese erau în contradicție cu interesele victimei;

- ▶ cu cine partea vătămată a avut relații de conflict, de confruntare, chiar de dușmănie și care factori au determinat un asemenea caracter al relațiilor;
- ▶ cine i-a înaintat pretenții, în special cu privire la lichidarea datoriilor neachitate;
- ▶ cine l-a amenințat cu răfuiala, pe cine și din ce cauză l-a amenințat însuși cel omorât;
- ▶ de la cine cerea valorile materiale care i se cuveneau sau nu;
- ▶ pe cine l-a depășit în preluarea afacerii profitabile de furnizare a mărfurilor sau de oferire a serviciilor;
- ▶ pe cine și în privința cui era gelos;
- ▶ cui i-a cauzat daune, ce ar putea trezi sentimentul de răzbunare;
- ▶ cine putea pretinde la averea victimei în cazul decesului acestuia;
- ▶ pe cine era supărat în legătură cu bătăile suferite, cu înjosiri, insulte, cu oferirea lui a unei părți prea mici din profitul obținut, inclusiv pe cale criminală.

Soluționarea acestor probleme se supune unui scop mai general, și anume – stabilirea persoanei interesate în lichidarea fizică a victimei.

O caracteristică convingătoare a relațiilor de conflict existente între persoane pot fi considerate expresiile sau acțiunile cu caracter de amenințare. Practica de anchetă demonstrează că angajatorul și organizatorul omorului la comandă deseori sunt persoanele cărora le-au fost adresate amenințările și nu persoanele care au amenințat propriu zis. Organizarea omorului în asemenea cazuri este o metodă de evitare a amenințării, prevenirea realizării ultimei.

O parte însemnată a lucrului efectuat în scopul stabilirii particularităților personale și a celor legate de activitatea victimei, este pusă de către anchetator în sarcina lucrătorilor operativi, însă în multe cazuri este indicat de a face aceasta împreună cu anchetatorul, conform unui plan unic, pentru a nu se crea o discordanță dintre lucrătorii operativi și anchetator, dar și pentru asigurarea laturii procesuale (formale) a anchetei. Principala metodă de lucru în acest caz este realizarea convorbirilor cu persoanele din cercul victimei. Cu cât mai distinse sunt aceste convorbiri, cu atât sunt mai eficiente, deoarece e cunoscută și e permanent confirmată în practică diferența atitudinii oamenilor în cazul unei discuții, când ei nu sînt obligați de a semna nici un act și în cazul unui interogatoriu propriu zis,

cei interogați fiind de multe ori mai rezervați în expunerile sale.

Orice convorbire ar trebui să conducă la înțelegerea caracterului celui asasinat, a trăsăturilor dominante, deosebit de pronunțate ale acestuia, pentru ca aceasta să contribuie la determinarea celor mai de perspectivă direcții de căutare a punctelor și a zonelor critice în relațiile sale cu oamenii.

Discuțiile cu persoane din cercul victimei nu trebuie începute cu întrebarea directă cine ar fi putut dori moartea victimei sau ar fi putut comite această crimă. Aceasta de obicei tensionează discuția, îl alarmează pe interlocutor, îi provoacă o încătușare și uneori duce la o lipsă vădită a dorinței de a continua discuția.

Stabilind succesiv tipurile de relații ale victimei cu persoanele din ambianța sa, aceste persoane urmează a fi aranjate într-o ordine crescîndă după criteriul importanței ce o pot prezenta pentru cauză. Astfel, manifestînd interes față de persoanele cu care a fost cunoscut, cu care avea legături, comunica într-un mod sau altul cel decedat, trebuie să se înceapă de la stabilirea caracterului relațiilor, luîndu-se în considerație gradul de apropiere a lor.

Astfel, mai întii de toate trebuie stabilit cu cine victima comunica des, rar sau în cazuri excepționale, după care să ne intereseze natura legăturilor ei cu alte persoane, fiind elucidate următoarele aspecte :

- ▶ care a fost temeiul apariției relațiilor;
- ▶ cu cine avea cel asasinat relații de rudenie, prietenie sau cunoștință simplă;
- ▶ cu cine a făcut cunoștință în timpul satisfacerii serviciului militar, executării pedepsei penale, sau lucrînd într-o organizație sau în sfera businessului.

Numai după găsirea acestor răspunsuri se recomandă stabilirea „tabloului” relațiilor victimei. La această etapă se poate propune interlocutorului numirea persoanelor cu care victima avea relații calme, obișnuite, fără simpatii și pretenții deosebite.

Apoi e rezonabil aflarea persoanelor cu care victima se afla în conflict, față de cine putea manifesta lipsa de stimă și din ce cauză, dacă au avut loc între cel omorât și alte persoane conflicte verbale, însoțite de amenințări, iar în cazul unui răspuns afirmativ, e necesar de a stabili temeiul unor asemenea relații. Este evident că persoanele chestionate care dispun de date despre relațiile victimei

importante pentru cauză sunt supuse interogării în calitate de martori.

Depistarea zonelor relațiilor critice ale victimei nu se limitează la convorbiri și interogări. Pentru depistarea lor, în sfera relațiilor de afaceri poate fi cu succes aplicată metoda verificării pe calea adresării diferitelor interpelări în organele corespunzătoare cu privire la documentele oficiale care leagă persoanele verificate și care se folosesc în relațiile juridice obligatorii. Există un șir de obligații, respectarea sau încălcarea cărora adesea apar în atenția organelor competente la cercetarea omorurilor la comandă. Este vorba de obligațiunile ce decurg din contractul de vânzare-cumpărare, de antrepriză, de locațiune locativă și patrimonială, de transport și asigurări. Verificările în discuție pot ajuta la stabilirea faptelor de perfectare juridică a obligațiunilor reciproce ale victimei și a altor persoane, adică faptul închierii între ei a diferitor contracte. În acest scop, pot fi făcute interpelări în organele notariale care autentifică diferite contracte cu participarea persoanelor fizice, precum și în organele ce înregistrează unele tipuri de contracte (de exemplu la Oficiul Cadastral Teritorial).

Interpelările adresate organelor care soluționează litigiile apărute în legătură cu tranzacțiile încheiate îi permit anchetatorului să-și creeze o imagine despre relațiile dintre victimă și contragenții acesteia și despre fundamentarea pretențiilor și rezultatele soluționării litigiilor dintre aceștia. Apariția potențialului angajator în sfera critică a zonelor și a relațiilor victimei presupune efectuarea controlului în scopul stabilirii locului aflării acestuia în timpul ce corespunde timpului comiterii omorului. În acest caz se clarifică posibilitatea aflării subiectului în cauză la locul crimei și apoi - se identifică trăsăturile caracteristice pentru pregătirea specială a unui alibi. După stabilirea persoanei care este interesată în lichidarea fizică a victimei potențiale și care respectiv, este angajatorul ipotetic, e rațional de a efectua lucrul de studiere a cercului sau a relațiilor și legăturilor lui. Acest volum de lucru poate fi util, mai întâi de toate, din punctul de vedere al posibilității depistării unor surse noi de informație care ar fi capabile să confirme sau să răstoarne versiunea cu privire la interesarea acestei persoane în săvârșirea omorului. Iar în afară de aceasta, lucrul respectiv poate fi util pentru stabilirea angajatului și uneori a persoanei care a oferit servicii de mijlocitor în căutarea executorului comenzii de omor. În procesul de verificare a persoanelor care alcătuiesc cercul angajatorului presupus, anchetatorul și lucrătorii operativi care îl ajută își accentuează atenția, firește asupra persoanelor care au o reputație de neînvidiat, cu asemenea date negative precum tragerea în trecut la răspundere penală, mai ales pentru crime violente. Atenția este atrasă de faptele unei conduite amorale. Alarmează prezența trăsăturilor negative de caracter,

în special a brutalității, lipsei de compasiune, cruzimii, avidității, precum și deprinderile negative – consumul de alcool, folosirea drogurilor, jocurile de noroc. La încercările de a localiza zona critică de căutare referitor la potențialul executor al comenzii de omor, în centrul atenției de asemenea trebuie să se afle faptele din biografie și trăsăturile de caracter ale celor verificați, care pot mărturisi despre aptitudinile lor profesionale sau speciale, necesare pentru asumarea rolului de ucigaș angajat. În acest aspect sunt luate în considerație – serviciul militar, starea sănătății, gradul de pregătire fizică, caracterul pregătirii profesionale etc.

Referitor la ucigașii profesioniști, trebuie luate în considerație mutările dese în țară și călătoriile în străinătate, ceea ce în mare măsură se condiționează de procurarea armelor, munițiilor, altor mijloace pentru comiterea infracțiunilor. Tot aici – contactele cu conducătorii organizației criminale, îndeplinirea însărcinărilor acestora, crearea unui alibi fals, ascunderea urmelor infracțiunii. De aceia orice persoană suspectă care posedă complexul trăsăturilor descrise mai sus, inclusiv înclinarea sporită către migrațiune, trebuie să apară în sfera verificării operative minuțioase.

Verificarea operativă ulterioară poate să se concentreze în jurul executorului presupus. Nu e exclus faptul că persoane din anturajul său ar putea oferi informații importante pentru aflarea răspunsurilor la problemele cu privire la adevăratul angajator, angajat sau mijlocitor. Verificările care pornesc de la victimă, potențialii angajator, executor și mijlocitor pot să se completeze esențial reciproc, introducând uneori corecții în considerațiile făcute anterior.

În cazul unei asigurări suficiente cu cadre, ambele scheme metodice ale etapei inițiale de anchetă preliminară se realizează în paralel. Apariția figurilor bănuțiilor și mai ales a învinuțiilor duc la coeziunea schemelor amintite într-un val metodic unic. Din acest moment începe etapa ulterioară de cercetare – continuă interogatoriile martorilor, sunt reținuți bănuții supuși perchezițiilor corporale, se fac interogările bănuțiilor și învinuțiilor, se organizează percheziții la locul de lucru și de trai, se efectuează expertize noi, în special cele de examinare a obiectelor depistate în cadrul percheziției. Existența contradicțiilor esențiale în declarațiile persoanelor interogate impune efectuarea confruntărilor etc. Uneori drept o direcție cu perspectivă de cercetare la etapa inițială este avansarea pornind nu de la faptul nemijlocit de omor, ci de la unele circumstanțe legate de pregătirea omorului. În dosar pot apărea date despre vreun subiect suspect, care s-a manifestat într-un fel sau altul în procesul urmăririi victimei potențiale. Urmăritorul uneori sună victima pe telefonul de la domiciliu, o cheamă la discuții pentru soluționarea unor

probleme etc. Iar atunci când victima ne e acasă, acesta întreabă unde este ea la moment și când va reveni. Uneori executorul crimei sau chiar angajatorul apare el însuși la locul crimei în curs de pregătire, pentru a-și planifica acțiunile sale, reieșind din realitățile mediului. Drept exemplu, poate servi tentativa de omor a lui S., când acesta a fost contactat și vizitat în biroul său de serviciu de către executorul crimei, chipurile pentru discutarea unor afaceri, criminalul fiind interesat de aspectul interior al clădirii și de modul de dislocare a obiectelor în oficiul viitoarei victime, pentru a pregăti și instala corespunzător dispozitivul exploziv.

O metodă particulară destul de productivă este avansarea de la o altă infracțiune, fie descoperită, fie nedescoperită, care poate fi legată de infracțiunea în cauză, precum și studierea infracțiunilor comise în mod analogic. Astfel, asupra cet. Ș. au fost comise două tentative de omor, prin aceeași metodă a exploziei, într-un interval de câteva luni de zile. Cu toate că în primul caz dispozitivul a fost instalat la intrarea în casa victimei, fiind camuflat sub formă de cărămidă, iar în al doilea caz explozibilul a fost instalat într-un automobil, era clar că ambele tentative au fost organizate de aceleași persoane, reieșind atât din analiza anturajului, cât și din metoda utilizată de către infractori și din rezultatele expertizei pirotehnice, potrivit cărora la confecționarea dispozitivului exploziv a fost folosită o substanță explozivă de același fel și dispozitivul a fost asamblat în același mod, corespunzător metodelor aplicate în forțele armate.

Printre problemele importante este și studierea conduitei postcriminale a bănușilor, ceea ce poate furniza date extrem de valoroase pentru stabilirea tuturor persoanelor implicate în infracțiune. Un factor care poate asigura obținerea unui rezultat pozitiv al cercetărilor este organizarea corectă a acestora.

Pentru omorurile la comandă, mai ales cele comise în sfera businessului și a reglărilor de conturi mafiote, e caracteristic profesionalismul executorilor, un nivel înalt al dotării tehnico-materiale, o organizare bună, existența unei infrastructuri bine dezvoltate care permite o mobilitate înaltă a executorilor nemijlociți ai omorului și respectiv evacuarea la timp a acestora după comiterea crimei. Toate acestea complică esențial cercetările.

Descoperirea cu succes a acestor infracțiuni presupune folosirea unor forțe impunătoare

care sunt bine asigurate din punctul de vedere al efectivului, cel al dotării didactico-științifice, organizatorice și tehnico-material. Activitatea de urmărire penală în orice cauză și mai ales în cazurile de omor la comandă e asemănătoare unei lupte care poate fi câștigată numai în cazul unei conlucrări strânse dintre lucrătorii diferitor organe de drept, a subdiviziunilor structurale ale acestora.

În aceste cazuri predominantă este metoda de cercetare în grup. Grupul funcțional de ofițeri de urmărire penală poate fi divizat convențional în subgrupuri specializate, chemate să soluționeze următoarele probleme :

- ▶ asigurarea anchetei anumitor episoade ale activității criminale sau de verificare anumitor versiuni;
- ▶ efectuarea unui sau altui tip de acțiuni de anchetă (de exemplu un grup lucrează cu corpurile delictive, incluzând cercetări, percheziții, numirea expertizelor judiciare;
- ▶ alt grup lucrează cu probele personalizate ceea ce presupune realizarea interogatoriilor, reconstituirilor la fața locului, a confruntărilor, prezentarea spre recunoaștere a diferitor obiecte;
- ▶ iar al treilea grup lucrează pentru asigurarea informațională a cercetării, care include tot lucru de echipă).

Anume metodicii corecte, bine chibzuite de cercetare la etapa inițială către colaboratorii grupului specializat de descoperire a omorurilor din cadrul procuraturii mun. Chișinău, a tentativelor de omor a cet. Ș. V. care au avut loc în perioada anului 2001, a permis stabilirea persoanei care a comandat lichidarea fizică a persoane susmenționate și executorilor acestor crime și diferirea acestora justiției. În cadrul urmăririi penale în cazurile tentativelor de omor a persoanei nominalizate s-a stabilit că organizator a acestor crime a fost Caramalac Grigore alias „bulgarul” autoritate criminală, i-ar executori V.Bîrca, B.Moscălev, N.Popa, M.Vîrlan care anterior au activat în organele afacerilor interne și serviciul de informații și securitate a statului. Făptuitorii crimei în 2003 au fost condamnați de Curtea de Ape la privațiune de libertate pe termeni de la 16 pînă la 18 ani.

REGLEMENTĂRI ȘI CONSIDERAȚIUNI PRIVIND ATRIBUȚIILE PROCURORULUI LA CONDUCEREA URMĂRIRII PENALE

Conform Codului de procedură penală din 24.03.1961, procurorul exercita supravegherea în ce privește executarea legilor de către organele de cercetare penală și de anchetă preliminară. În prisma noii legislații procesual-penale, supravegherea a căpătat o nouă formulă, care are ca elemente conducerea și controlul activității de urmărire penală exercitate de către organele de urmărire penală. În fond sarcinile, scopul și trăsăturile acestei activități a procurorului au rămas aceleași, ele fiind derivate a locului și rolului specific ale procurorului în faza urmăririi penale. Totodată, după cum este cunoscut, procurorul a căpătat unele atribuții noi, rolul lui în cadrul procesului penal sporind și mai mult.

Potrivit art. 4 lit. a) din Legea cu privire la Procuratură, procuratura conduce și exercită urmărirea penală. Pentru exercitarea atribuțiilor sale în cadrul procedurii penale, procurorul este în drept să conducă și să exercite urmărirea penală conform legii. Urmărirea penală este o fază distinctă a procesului penal și, conform art. 252 CPP are ca obiect colectarea probelor necesare cu privire la existența infracțiunii, la identificarea făptuitorului, pentru a se constata dacă este sau nu cazul să se transmită cauza penală în judecată în condițiile legii și pentru a se stabili răspunderea acestuia. În faza de urmărire penală principala activitate a procurorului o constituie conducerea procesului penal. Procurorii conduc și controlează activitatea de urmărire penală efectuată de către organul de urmărire penală. Conform art. 10 din Legea cu privire la Procuratură, obiectul activității de conducere a urmăririi penale a procurorului îl reprezintă: asigurarea aplicării legii penale de către organele de urmărire penală, corespunzând acțiunilor procesuale, efectuate de către aceste organe legii de procedură penală, altor acte normative, precum și actelor internaționale. Procurorul este persoana cu funcție de răspundere care asigură realizarea principiilor și scopului procesului penal – protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni, precum și protejarea persoanei și societății de faptele ilegale ale persoanelor cu funcții de răspundere în activitatea lor legată de cercetarea infracțiunilor, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie pedepsită potrivit vinovăției sale, nici o persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și condamnată și nici o persoană să nu fie supusă în mod arbitrar sau fără necesitate măsurilor de constrângere (reținerea, arestul etc.). Într-o formulă mai simplă procurorul veghează ca urmărirea penală să fie efectuată complet, temeinic și operativ, ca actele de urmărire penală să fie efectuate potrivit dispozițiilor legii, să fie luate toate măsurile necesare pentru prevenirea săvârșirii de noi infracțiuni. Activității procurorului privind exercitarea atribuțiilor

Ion DIACOV

Procuror, șeful secției Control și Coordonare a activității de urmărire penală a organelor Procuraturii

menționate în cadrul urmăririi penale îi sunt caracteristice următoarele principii: caracterul nepublic, necontradictoriu și preponderent scris.

Caracterul nepublic (a nu se confunda cu principiul publicității ședinței de judecată) – procurorul nu dă publicității actele efectuate în legătură cu exercitarea atribuțiilor de conducere și control, decât în modul și limitele prevăzute de lege. Aici este necesar a se ține cont și de prevederile art. 212 CPP “Confidențialitatea urmăririi penale”. Spre exemplu, dacă procurorul este solicitat să informeze o autoritate publică despre activitățile de urmărire penală într-o cauză care se află în curs de desfășurare, el va evita prezentarea unor date ce țin de planificarea și executarea unor măsuri concrete privind descoperirea făptuitorilor (activități operative și de investigație, indicații cu privire la efectuarea unor percheziții, ascultărilor telefonice etc.).

Caracterul necontradictoriu – în art. 24 CPP este definit principiul contradictorialității în procesul penal. Potrivit lui, părțile în proces își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane. Spre deosebire de acest principiu, relațiile între procuror și organul de urmărire penală activitatea căruia el o conduce și o controlează, se bazează pe principiul necontradictorial. Se are în vedere că dispozițiile procurorului sunt obligatorii pentru executare de către organele de urmărire penală. Acest fapt este prevăzut în art. 57 al. (4) CPP conform căruia în exercitarea funcțiilor sale, ofițerul de urmărire penală se supune indicațiilor scrise ale procurorului.

Caracterul preponderent scris – luarea de măsuri sau dispozițiile date de procuror trebuie să se facă în scris și motivat. Forma scrisă a dispozițiilor, indicațiilor procurorului le conferă un caracter obligatoriu.

În exercitarea atribuțiilor sale ce țin de conducerea urmăririi penale, procurorul folosește aceleași modalități și mijloacele juridice față de toate organele de urmărire penală, fie ele ale MAI, SIS, CCCEC sau Departamentului vamal.

2. Procurorul competent să conducă urmărirea penală

Potrivit art. 270 alin. (3) CPP, este competent să efectueze conducerea activității de urmărire penală procurorul de la procuratura de același nivel cu instanța căreia, conform legii, îi revine judecarea cauzei în primă instanță. Procurorul procuraturii ierarhic superioară poate să efectueze conducerea acțiunilor de urmărire penală în aceste cazuri dacă aceasta este necesar în interesul urmăririi penale.

În interesul urmăririi penale, procurorul ierarhic superior, spre exemplu, poate să intervină în cazul unor cauze penale cu complicitate sporită și de mari proporții, rezonanță socială sporită, în cazul abținerii procurorilor ierarhic inferiori.

Urmărirea penală exercitată de către ofițerii Departamentului urmărire penală, Direcției Generale de Combatere a Crimei Organizate a MAI este condusă de către procurorii Procuraturii Generale (secția dlui Demidov). Conform legii conducerea în asemenea cazuri poate să fie efectuată și de către procurorii procuraturilor de nivelul instanței care vor judeca cauza.

Dacă urmărirea penală se exercită de către ofițerii organului central al CCCEC, conducerea se efectuează de către procurorii procuraturii anticorupție, iar când cauza se află în procedura ofițerilor Direcțiilor teritoriale ale CCCEC se aplică regula generală. Conform art. 38 CPP, Curtea de Apel judecă în primă instanță un șir de cauze penale despre infracțiunile prevăzute de art. 135-144 CP (genocidul, propaganda războiului etc.), art. 278 CP (terorismul), art. 283 CP (banditismul) ș.a. Însă în prezent în RM nu sunt înființate procuraturi de nivelul Curții de Apel. De aceea pentru a se încadra în limitele prevederilor legislației, conducerea urmăririi penale în asemenea cauze urmează a fi efectuată de către procurorii Procuraturii Generale. Este oportun în acest sens, de a investi procurorii serviciilor Procuraturii Generale de pe lângă Curțile de Apel cu dreptul de a conduce urmărirea penală în asemenea cazuri.

3. Modalitățile prin care procurorul își realizează atribuțiile privind conducerea și controlul activității de urmărire penală

Pentru ca procurorul să-și poată exercita atribuțiile de conducere și control a activității de urmărire penală, trebuie, în primul rând să aibă cunoștință de cauzele care sunt în curs de urmărire penală. Ca urmare, prin lege organul de urmărire penală este obligat să informeze de îndată pe procuror despre infracțiunea cu care s-a sesizat și a început urmărirea penală. Astfel, conform art. 55 alin. (5) CPP, organul de urmărire penală anunță imediat procurorul despre infracțiunea săvârșită și despre începerea acțiunilor de urmărire penală. Din moment ce a luat cunoștință despre începerea urmăririi penale, procurorul desfășoară, din oficiu, supravegherea, de pe poziția de conducere și control a activității de urmărire penală. Este greșită părerea că procurorul desfășoară activitatea de conducere și control din momentul când a confirmat rezoluția sau procesul-verbal de începere a urmăririi penale.

Așa dar, putem evidenția următoarele modalități de conducere și control:

3. 1. Verificarea lucrărilor de urmărire penală

Verificarea lucrărilor de urmărire penală se efectuează pe tot cursul urmăririi și, în mod obligatoriu, la terminarea ei. Conform art. 52 pct. 3 CPP, procurorul conduce personal urmărirea penală și controlează legalitatea acțiunilor procesuale efectuate de organul de urmărire penală. Pentru a verifica legalitatea și temeinicia activității de urmărire penală în cursul desfășurării ei, procurorul poate alege unul din următoarele procedee: cere de la organul de urmărire penală, de la procurorii ierarhic inferiori pentru control dosare penale, documente, acte procedurale, materiale și alte date cu privire la infracțiunea săvârșită și persoanele identificate (art. 52 pct. 5 CPP); se poate deplasa la sediul organului de urmărire penală, cu care ocazie verifică toate dosarele aflate în curs de desfășurare. Deplasările în acest scop trebuie efectuate periodic; verifică actele de urmărire penală cu ocazia solicitării de către organul de urmărire penală a unei autorizații prealabile, autorizări, confirmări atunci când legea cere aceasta. În aceste situații organul de urmărire penală este obligat să-i prezinte procurorului dosarul pentru ca acesta să verifice dacă propunerile ce i se fac sunt legale și temeinice.

3. 2. Asistarea procurorului la efectuarea acțiunilor de urmărire penală

Așa cum rezultă din conținutul textului legal participarea procurorului constă în primul rând în asistarea sa la efectuarea oricărui act de urmărire penală. Cu această ocazie, procurorul are posibilitatea să-i dea sfaturi organului de urmărire penală și să-l îndrume cu privire la efectuarea unor

acte de urmărire penală, cum sunt audierea unor persoane, efectuarea unor percheziții, a unei reconstituiri ori a unei cercetări la fața locului. Fiind prezent la efectuarea actului, procurorul poate asista respectarea legii prin capacitatea sa profesională, poate da eficiență mai mare actului efectuat, crează reale posibilități de respectare a condițiilor cerute de lege la efectuarea acestor acte. Spre deosebire de verificarea lucrătorilor de urmărire penală, care presupune constatări după efectuarea unor acte procedurale, participarea la efectuarea unor acte de urmărire penală asigură îndeplinirea lor în cele mai bune condiții de eficiență și legalitate. Legea prevede că la efectuarea unor acte de urmărire penală prezența procurorului este obligatorie. Astfel, conform art. 121 alin. (2) CPP, exhumarea cadavrului se face în prezența procurorului, de asemenea, potrivit art. 129 alin. (2) CPP, la efectuarea percheziției sau ridicării în locurile misiunilor diplomatice este obligatorie prezența procurorului.

În al doilea rând, participarea mai poate consta și în efectuarea de către procuror, personal, a unor acte de urmărire penală (de pildă, a acelor acte care i se par procurorului mai importante, cum ar fi o confruntare sau a unor acte care mai trebuie efectuate pentru completarea probațiunii). Dacă în cauza penală primită cu propunerea de a pune persoana sub învinuire mai este necesar de efectuat o audiere suplimentară a părții vătămate, a bănuitului, alte activități de urmărire care nu au un caracter vast, procurorul poate să le efectueze personal până la punerea în vedere a învinuirii fără a o restitui organului de urmărire penală. Totodată Codul de procedură penală prevede acte de urmărire penală pe care este în drept să le efectueze numai procurorul. Astfel numai procurorul pune sub învinuire și acuză învinuitul (art. 52 pct. 23 CPP).

3. 3. Transferul cauzei penale

Potrivit art. 52 alin. (1), pct. 9 CPP, procurorul retrace motivat și transmite după competență dosarul penal de la un organ de urmărire penală la altul și de la o persoană care efectuează urmărirea penală la alta în scopul de a asigura înlăturarea urmăririi penale în mod obiectiv și complet.

Dacă cauza penală este de competența unui alt organ de urmărire penală, procurorul care conduce urmărirea penală este în drept de a lua decizia de a transmite cauza organului respectiv. În cazul dat, însă, procurorul primind dosarul verifică dacă organul de urmărire penală a efectuat acțiunile de urmărire penală ce nu suferă amânare. Procurorul sesizând faptul că asemenea acțiuni nu au fost efectuate și că orice târâgănare pune în pericol posibilitatea executării lor de către organul care va prelua cauza, dă indicațiile respective de a le efectua imediat. În așa mod se va asigura buna desfășurarea a procesului.

Dacă organul de urmărire penală dispune de competență materială și teritorială de a efectua urmărirea penală într-o cauză, însă se constată că urmărirea penală poate fi descoperită mai operativ și mai complet de către un alt organ de urmărire penală, similar amplasat în alt sector,

procurorul ierarhic superior procurorului care participă la urmărirea penală în cauza respectivă poate dispune, motivat, transmiterea cauzei la un alt sector, în limitele circumscripției în care activează. Spre exemplu, procurorul mun. Chișinău în cazul expus, poate dispune transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală altui organ de urmărire penală similar din raza mun. Chișinău.

Procurorul General și adjuncții lui pot dispune, motivat, transmiterea cauzei de la un organ de urmărire penală oricărui alt organ de urmărire penală.

3. 4. Dispoziții obligatorii date de procuror

În conformitate cu art. 52 alin. (1) pct. 14 CPP, procurorul dă indicații în scris cu privire la efectuarea acțiunilor de urmărire penală și a măsurilor operative de investigații în vederea căutării persoanelor care au săvârșit infracțiuni. Ele nu se dau numai atunci când organul de urmărire penală a încălcat legea ori n-a administrat toate probele necesare aflării adevărului, ci ori de câte ori procurorul constată că urmărirea penală trebuie orientată într-o anumită direcție pentru o soluționare justă a cauzei. În dispozițiile sale procurorul îndrumă organul de urmărire penală ce împrejurări trebuie să lămurească și prin ce mijloace de probe, ce acte de urmărire trebuie efectuate sau refăcute.

Dispozițiile date de procuror sunt obligatorii pentru organul de urmărire penală. Acest fapt reiese din prevederile art. 57 alin. (1) pct. 18 CPP, conform cărora organul de urmărire penală execută indicațiile scrise ale procurorului și art. 253 alin. (3) CPP, conform cărora ofițerii de urmărire penală se supun legii și indicațiilor scrise ale conducătorului organului de urmărire penală și ale procurorului.

În ipoteza în care organul de urmărire penală are de făcut obiecții, el poate sesiza procurorul ierarhic superior, fără a întrerupe executarea indicațiilor.

3. 5. Anularea

Potrivit art. 52 pct. 8) CPP, procurorul anulează ordonanțele ilegale și neîntemeiate ale organului de urmărire penală și ale procurorilor ierarhic inferiori.

Anularea (la români – infirmarea) de către procuror a unui act de urmărire penală se dispune atunci când actul s-a efectuat cu încălcarea legii de procedură penală sau nu este întemeiat. Anularea înseamnă desființarea actului de urmărire penală, care nu mai poate produce astfel efecte juridice. După anulare, procurorul poate dispune refacerea actului de către organul de urmărire sau îl poate reface personal, respectându-se dispozițiile legale. Când actul este inadmisibil sau tardiv, refacerea nu mai este posibilă.

Spre exemplu ordonanța ofițerului de urmărire penală prin care un anumit obiect a fost recunoscut ca corp delict poate fi anulată de procuror, dacă acest obiect nu întrunește calitățile prin care el poate fi recunoscut ca corp delict.

Alt exemplu: Conform art. 167 CPP, în decurs de până la 6 ore de la întocmirea procesului-verbal de reținere a persoanei, ofițerul de urmărire penală prezintă procurorului o comunicare în scris. Potrivit art. 52 pct. 13 CPP, procurorul este obligat să verifice legalitatea reținerii persoanei. Astfel, dacă se constată că persoana a fost reținută fără motive și temeiuri legale, procurorul prin ordonanță dispune eliberarea ei. În așa mod actul de urmărire menționat este desființat.

Alt exemplu: până la primirea autorizației judecătorului de instrucție, procurorul poate să anuleze ordonanța ofițerului de urmărire penală privind efectuarea percheziției, dacă constată că lipsesc temeiuri pentru efectuarea ei.

3. 6. Examinarea propunerilor organului de urmărire penală privind efectuarea unor acte de urmărire penală care intră în obligațiile procurorului

Organul de urmărire penală poate face propuneri procurorului de a efectua actele care intră în atribuția sa ori de a lua măsurile pe care numai el le poate dispune. Când este de acord cu aceste propuneri, procurorul efectuează actul necesar sau dispune măsura solicitată. Procurorul poate, însă, constata, că actul solicitat sau propunerea făcută de organul de urmărire penală nu este nici legală, nici temeinică. În aceste cazuri procurorul refuză în scris și motivat efectuarea actelor respective și trebuie să îndrume efectuarea în continuare a urmăririi penale.

Spre exemplu, conform art. 57 pct. 17) CPP, ofițerul de urmărire penală propune procurorului alegerea, prelungirea, modificarea și revocarea măsurilor preventive cu excepția celor care țin de competența judecătorului de instrucție.

Conform art. 280 CPP, organul de urmărire penală prezintă procurorului un raport cu propunerea de a pune persoana sub învinuire. Raportul cu materialele cauzei se prezintă procurorului. În cazul în care procurorul constată că probele acumulate nu sunt suficiente pentru punerea sub învinuire a persoanei, el restituie cauza organului de urmărire penală cu indicațiile scrise.

3. 7. Fixarea și prelungirea termenului rezonabil al urmăririi penale

Conform art. 259 CPP termenul rezonabil de urmărire penală se fixează de către procuror prin rezoluție. În cazul în care este necesar a prelungi termenul de urmărire penală, ofițerul de urmărire penală întocmește un demers motivat și îl prezintă

procurorului înainte de expirarea termenului fixat de acesta.

Criteriile de apreciere a termenului rezonabil sunt:

- ▶ complexitatea cazului;
- ▶ comportamentul părții la proces;
- ▶ conduita organului de urmărire penală.

Urmărirea penală în care sunt persoane arestate, precum și minori, se face de urgență și în mod preferențial. Legea (art. 20 CPP) îl obliga pe procuror de a asigura respectarea termenului rezonabil la urmărirea penală. În acest scop procurorul, în primul rând, trebuie să ceară ofițerului de urmărire penală întocmirea și prezentarea planului bine chibzuit al activităților de urmărire penală chiar la prima fixare a termenului, atunci când confirmă rezoluția sau procesul-verbal de începere a urmăririi penale și, dacă e necesar, să perfecteze acest plan. De asemenea procurorul trebuie să verifice cum se desfășoară activitățile planificate, se tergiversează sau nu termenul, până la data prezentării demersului termenului privind prelungirea lui.

Unii procurori interpretează greșit prevederile art. 259 CPP privind stabilirea termenelor urmăririi penale. Astfel, într-un șir de cauze pe care le au în gestiune, procurorii stabilesc termenele “până la stabilirea faptuitorilor”, “până la depistarea faptuitorilor”, “până la reținerea infractorului”. Așa decizii contravin prevederilor legii, deoarece termenii se socot în zile, luni și ani.

INFORMAȚIE

Art. 52 CPP – atribuțiile procurorului la efectuarea urmăririi penale.

Art. 57 CPP alin. (6) – recuzarea ofițerului de urmărire penală se soluționează de către procuror. În acest sens procurorul emite ordonanță.

Art. 121 CPP – exhumarea cadavrului se face în prezența procurorului.

Art. 129 CPP – la efectuarea percheziției sau ridicării în localurile misiunilor diplomatice este obligatorie prezența procurorului.

Art. 133 CPP – despre sechestrarea corespondenței poștale, procurorul care conduce urmărirea penală întocmește o ordonanță, care se prezintă judecătorului de instrucție pentru autorizare.

Art. 135 CPP – interceptarea comunicărilor se efectuează cu autorizația judecătorului de instrucție în baza ordonanței motivate a procurorului.

Art. 152 CPP – internarea bănuțitului, învinutului în instituția medicală pentru efectuarea expertizelor medico-legale sau psihiatrice se admite cu autorizația judecătorului de instrucție în baza demersului procurorului.

Art. 161 CPP – până la soluționarea cauzei penale, în faza urmării penale, procurorul dispune restituirea către proprietar sau posesorul legal a corpurilor delictive: a produselor ușor alterabile; a obiectelor necesare acestuia pentru viața cotidiană; a animalelor domestice, păsărilor, altor animale care necesită îngrijire permanentă; a automobilului sau a unui alt mijloc de transport, dacă acesta nu a fost sechestrat pentru asigurarea acțiunilor civile în cauza penală sau a posibilei confiscări speciale a bunurilor.

Art. 170 CPP – doar procurorul este în drept să emite o ordonanță privind reținerea învinutului care a încălcat condițiile prevăzute de măsurile preventive aplicate în privința lui sau obligația dată în scris de a se prezenta la citarea organului de urmărire penală. În cazul dat, procurorul prezintă concomitent judecătorului de instrucție demers privind arestarea învinutului.

Titlul V, cap. II și III – procurorul decide prin ordonanță aplicarea, modificarea și revocarea măsurilor preventive, cu excepția arestării preventive, arestării la domiciliu, liberării provizorii și ridicării provizorii a permisului de conducere a mijloacelor de transport.

Art. 186 CPP – prelungirea duratei arestării preventive se face de către judecătorul de instrucție în baza demersului procurorului.

Art. 200 CPP – suspendarea provizorie din funcție a învinutului o decide judecătorul de instrucție în baza demersului motivat depus de către procuror.

Art. 205 CPP – punerea bunurilor sub sechestr se aplică cu autorizația judecătorului de instrucție. Procurorul, din oficiu sau la cererea părții civil înaintează judecătorului de instrucție demers însoțit de ordonanța organului de urmărire penală.

Art. 217 CPP – despre rezultatele măsurilor luate pe baza sesizării organului de urmărire penală privind înlăturarea cauzelor și condițiilor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, în termen de cel mult o lună se va comunica procurorului.

Art. 221 CPP – procurorul înaintează sau susține acțiunea civilă înaintată în cazul în care persoana fizică sau juridică cu drept de înaintare a acesteia nu are posibilitatea de a-și proteja interesele.

Art. 256 CPP – în cazul unor cauze complicate sau de mari proporții, conducătorul organului de urmărire penală, cu încuviințarea procurorului, dispune efectuarea urmării penale de către mai mulți ofițeri de urmărire penală. Procurorul poate dispune efectuarea urmării penale mai

multor ofițeri din diferite organe de urmărire penală.

Art. 257 CPP – doar procurorul decide trimiterea cauzei organului de urmărire penală competent.

Art. 259 CPP – termenele urmării penale se fixează și se prelungesc de către procuror.

Art. 271 CPP – conflictul de competență între organele de urmărire penală se soluționează de procurorul care exercită controlul asupra urmării penale sau, după caz, de procurorul ierarhic superior. Procurorul poate să dispună, motivat, ca într-o cauză în care urmărirea penală trebuie efectuată de un anumit organ de urmărire penală această urmărire să fie efectuată de un alt organ similar.

Art. 279 CPP – acțiunile de urmărire penală la sediile reprezentanțelor diplomatice și instituțiilor asimilate acestora, precum și în clădirile în care locuiesc membrii acestor reprezentanțe și instituții asimilate lor și familiile lor, se pot efectua numai de către procuror și numai la cererea sau cu consimțământul reprezentantului diplomatic.

Art. 281 CPP – procurorul emite ordonanța de punere sub învinuire.

Art. 282 CPP – înaintarea acuzării de face de către procuror. Tot procurorul, conform art. 52 pct. 23) CPP, audiază învinutul.

Art. 283 CPP – dacă în cazul urmării penale, apar temeuri pentru schimbarea sau completarea acuzării înaintate învinutului, procurorul este obligat să înainteze o nouă acuzare sau să o completeze pe cea anterioară. Dacă în cursul urmării penale, învinuirea înaintată nu s-a confirmat într-o anumită parte a ei, procurorul dispune scoaterea persoanei de sub urmărire penală în privința acestui capăt de învinuire.

ORGANIZAȚIA INTERNAȚIONALĂ PENTRU MIGRAȚIE (OIM)

Combaterea traficului de ființe umane necesită implementarea de programe exhaustive și soluții inovatoare. Organizația Internațională pentru Migrație (OIM) desfășoară programe de prevenire a traficului de persoane prin educare și informare, protejează persoanele traficate, acordându-le asistență medicală și psihologică, și promovează activitățile organelor de urmărire penală prin instruirea angajaților acestora. Prin campaniile sale de prevenire și informare, OIM ajunge în orice colț al Moldovei, de la cel mai mic sat pînă la cele mai mari săli de cinema din capitală.

Protejarea victimelor traficului necesită o atitudine specială. OIM a deschis unicul Centru din Moldova pentru Reabilitarea persoanelor care au supraviețuit traficului de ființe umane. Centrul acordă victimelor traficului asistență medicală și psihologică, instruire profesională, instruire pentru îmbunătățirea calităților necesare pentru reintegrare în societate. Psihologii și asistenții sociali cu experiență din cadrul OIM instruiesc, la rândul lor, lucrătorii medicali din Moldova ce se ocupă de tratamentul victimelor traficului. Atunci când este vorba de urmărire penală, OIM colaborează cu organele de drept din Moldova organizând traininguri și acordând echipament necesar pentru o funcționare mai eficientă a acestora.

Misiunea OIM este de a minimaliza migrația ilegală, de a promova oportunități legale pentru migranți și de sprijini drepturile omului. Fiind o organizație inter-guvernamentală și internațională, OIM aduce în Moldova mai mult de 50 de ani de experiență în dezvoltarea și gestionarea unui domeniu complex de programe în toată lumea. Prezentă în toate țările Europei de Est și ale Asiei Centrale, OIM a implementat, pînă acum, pe plan internațional peste 300 proiecte de combatere a traficului de ființe umane, acordând, asistență, micro-credite și contribuind la dezvoltarea locală.

Prevenirea:

Prevenirea este esențială în procesul de combatere a traficului de ființe umane. Iar eficiența prevenirii traficului depinde de informarea corectă a fetelor și băieților, precum și a femeilor și bărbaților tineri, care sunt cel mai mult expuși riscului de a fi traficați. Însă, nici chiar cel mai mare volum de informație nu poate substitui locurile bune de

muncă, oportunitățile economice reale. Programele OIM de prevenire a traficului de persoane au la bază premisa că tinerii trebuie să dețină informația de care au nevoie pentru a lua decizii corecte în lupta pentru o viață mai bună. Programele OIM de prevenire a traficului sunt destinate, în primul rând, grupurilor de risc din toate satele, orașele și orașele din Moldova, iar campaniile desfășurate de OIM la nivel național se bazează pe filmul „Lilya 4-ever”, eforturile mass-media de a sensibiliza populația, comunicarea directă cu cei expuși riscului de a fi traficați.

Protecția:

Acordarea asistenței victimelor traficului de persoane după repatrierea acestora este una dintre cele mai mari probleme cu care se confruntă asistenții sociali și psihologii care lucrează direct cu victimele. În septembrie 2001, OIM Moldova a deschis primul și, deocamdată, unicul Centru de Reabilitare din Moldova. Acesta oferă femeilor și copiilor repatriați un mediu secret, protejat și ospitalier. Centrul le asigură beneficiarilor săi loc de trai, hrană, asistență medicală, consiliere psihologică și asistență juridică. Medici ginecologi acordă consultații și prescriu tratamentul necesar, când este nevoie. Tuturor beneficiarilor li se oferă instruire profesională. În urma cursurilor de instruire, beneficiarii căpăta profesii de frizer, secretar, cusătoreasă. De asemenea, sunt desfășurate cursuri de studiere a computerului și a limbilor străine.

Reintegrarea:

Este important de a asigura victimelor traficului repatriere și reintegrare sigură și demnă. Dacă victima simte că nu are loc în societatea

moldovenească, asistența de reabilitare va fi ineficientă. Mai mult de 70% din cele de peste 1,000 de femei repatriate de către OIM au beneficiat de servicii de reintegrare socială. Victimele traficului au avut posibilitatea de a frecventa gratuit un curs de instruire profesională și de asistență privind plasarea în câmpul muncii. Unele dintre beneficiarele Centrului OIM de Reabilitare au obținut granturi pentru începerea unei afaceri mici. Femeile au primit resurse pentru a-și procura, în funcție de necesitate, mașini de cusut, seturi de instrumente pentru frizeri sau instrumente muzicale. De asemenea, victimele traficului au fost instruite în domeniul legumiculturii.

Urmărirea penală:

OIM Moldova sprijină guvernul în ceea ce privește îmbunătățirea sistemului legislativ și a capacităților tehnice. De asemenea, OIM promovează extinderea eforturilor instituțiilor implicate în combaterea traficului de ființe umane prin extinderea structurii existente a Comitetului Național pentru Combaterea Traficului de Ființe Umane din Moldova. Au fost lansate mecanisme de colectare și schimb de informații între agențiile guvernamentale și ONG-uri. Au fost îmbunătățite cooperarea și schimbul de informații între autoritățile moldovene și cele din țările de tranzit și destinație ale victimelor traficului. Începând cu 2000, au beneficiat de asistență juridică mai mult de 500 de femei, victime ale traficului.

Finanțatorii de bază ai programelor OIM de Combatere a Traficului de Ființe Umane

- ▶ Uniunea Europeană
- ▶ Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare Internațională
- ▶ Guvernul SUA
- ▶ UNICEF
- ▶ SDC

LINIA FIERBINTE

0-800-7777

☎ privind plecarea peste hotare
 ☎ privind asistența în cazuri de trafic

1 1 1 3 0 2 7 2 3

LISTA ACTELOR LEGISLATIVE ȘI NORMATIVE REFERITOARE LA TEMA: *“Specificul investigațiilor infracțiunilor legate de traficul de ființe umane”*

ACTE INTERNAȚIONALE:

1. Convenția ONU împotriva crimei organizate transnaționale și Protocoalele adiționale la Convenție:
 - ▶ Protocolul privind prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor
 - ▶ Protocolul împotriva traficului ilegal de migrați pe calea terestră, a aerului și pe mare, toate adoptate la 15.11.2000, semnate de Republica Moldova la 14-15.12.2000 la Palermo, Italia
2. Convenția privind Abolirea Muncii Forțate, adoptată la 25.06.1957, la New York, în vigoare pentru RM din 10.03.1994.
3. Convenția OIM privind munca forțată sau obligatorie, adoptată la 28.06.1930, la Geneva, în vigoare pentru RM din 23.03.2001.
4. Convenția împotriva sclaviei, adoptată la 06.09.1956, în vigoare pentru RM din 10.03.1994.
5. Convenția ONU cu privire la Drepturile Copilului, adoptată la New York, la 20.11.1989, la în vigoare pentru RM din 25.02.1993.

LEGISLAȚIA NAȚIONALĂ:

1. Legea Republicii Moldova privind actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, nr.273-XIII din 09.11.1994, M.O. nr.9 din 09.02.1995
2. Legea Republicii Moldova privind ieșirea și intrarea în Republica Moldova, actele de identitate din sistemul național de pașapoarte, nr.269-XIII din 09.11.1994, M.O. nr.6 din 26.01.1995
3. Legea Republicii Moldova privind protecția de Stat a părții vătămate, a martorilor și altor persoane care acordă ajutor în procesul penal, nr.1458-XIII din 28.01.1998, M.O. nr.26-27 din 26.03.1998
4. Legea Republicii Moldova privind transplantul de organe și țesuturi, nr.473-XIV din 25.06.1999, M.O. nr.94-95 din 26.08.1999
5. Legea Republicii Moldova privind Licențierea unor genuri de activitate, nr.451-XV din 30.07.2001, M.O. nr.108-109 din 06.09.2001

6. Legea Republicii Moldova privind migrațiunea, nr.1518-XIV din 06.12.2002, M.O. nr.1-2 din 15.01.2003

7. Legea Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații, nr.45- XIII din 12.04.1994, M.O. nr.5 din 30.05.1994

8. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind măsurile suplimentare de realizare a sistemului național de pașapoarte, nr.376, din 06.06.1995, M.O. nr.47 din 24.08.1995

9. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind angajarea provizorie a lucrătorilor migranți, nr.1077, din 20.11.1997, M.O. nr.84-85 din 18.12.1997

10. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind înființarea Biroului Național al Inițiativei de Cooperare în Sud-estul Europei (SECI)/ Oficiului regional pentru schimbul de informații (RILO) în cadrul Ministerului Vamal și Punctului Național Fiscal (SECI) în cadrul Ministerului Afacerilor (Denumirea în redacția Hot. Guv. Nr. 1333 din 07.11.2003, în vigoare din 21.11.03) nr.815, din 13.08.2001, M.O. nr.97-99 din 17.08.2001

11. Hotărârea Guvernului Republicii Moldova privind aprobarea componenței nominale a Comitetului național pentru combaterea traficului de ființe umane, nr.1219, din 09.11.2001, M.O. nr.136-138 din 15.11.2001.

ACTE DEPARTAMENTALE:

1. Ordinul Procurorului General privind activitatea procurorului în domeniul conducerii urmăririi penale în cazul infracțiunilor legate de traficul de ființe umane, nr.101/21/6-17c/03 din 02.07.2003
2. Hotărârea Colegiului Procuraturii Generale, proces verbal nr. 3, din 20.05.2003 privind informația șefului secției ecologie, minori și combaterea traficului de ființe umane privitor la activitatea organelor procuraturii în prevenirea și combaterea traficului de ființe umane.
3. Indicația adjunctului Procurorului general privind intensificarea activității procurorului în combaterea traficului de ființe umane, nr.21-5d/03 din 06.10.2003.

